

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- תחומים
- ספרות העמנו
- הסביבות
- ימי בן המצוי - מלח
- ובאלו
- ימים וזמנים
- תחומים
- תוכנה
- ימי הפירוש
- ההנהל פסח
- בעניני מצוות המדיניות
- שמקור
- תמונת
- שיר השירים
- שבת קודש
- מידת המצוי
- שומע עמנו
- ענינים בשינה והלכה
- מורות שבת
- רבאית ח"א - מאמר
- כמבוא, בראשית-נח
- בראשית ח"ב - יל
- קל-שולח
- בראשית ח"ג - רצא-וידו
- שבת ח"א - שנת-בשלח
- שבת ח"ב - מאמר מבוא
- ירחי-משפטים
- שבת ח"ג - ירחי-מקור
- מקרא ח"א - מקרא-מצורע
- מבואר ח"א - מבואר-שלח

ניתן לרשימה: mechonenmetech@gmail.com
בארה"ב ניתן לרשימה: sale@yefenofbooks.com | Warehouse: 8462450220

פרשת האזינו - יום כיפור
תשפ"א
גליון מס' 124

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהלת ירושלים

פרשת האזינו

כמה מועטים היו ישראל במספר, בעת שנתפלגו האומות, וכמה רחוקים היו מלהיחשב כעם בהשוואה ליתר העמים. ועד מהרה נווכח, כי בעת ההיא לא מנה מספר ישראל אפילו איש אחד, וכי כל אומות העולם כבר נחלו את ארצותיהם והתבססו בגבולותיהם, בעוד שעם ישראל טרם היה קיים בעולם.

כי עיקר מגמתה של שירת האזינו, הפותחת בדברי התוכחה - הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלווא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך - הוא להדגיש את היותנו

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (לב, ז-ח)

הרבה נתקשו המפרשים בביאור חתימת הפסוק - "למספר בני ישראל", וכמעט שלא נמצאו שנים מכוונים לדבר אחד. רש"י פירש, כי הפרדת העמים והנחלת ארצותיהם לא נעשתה אלא בשביל ישראל, וכתב שהמספר האמור כאן פירושו מספר שבעים נפש של בני יעקב שכנגדם הציב שבעים לשון. הרשב"ם כתב, שלא נמצא גוי שפירש הכתוב את גבולות ארצו אלא בכנען, משום שעתידיים ישראל לרשת את ארצו, והמספר הוא מספר שנים-עשר בני יעקב, שכנגדם היו בני כנען אחד-עשר, ועם כנען אביהם הרי שנים-עשר. ובאבן עזרא פירש את הכתוב על דור הפלגה, כי אז הועידה ה' ארץ שבעה גוים לישראל, שתספיק למספרם. עוד כתב כי למספר בני ישראל הוא - "כי צורת יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד, והוא סוד גדול". ועיין עוד במפרשים שביארו בזה בהרבה פנים, ועל כל אלה רבו מדרשי חז"ל, וכולם נאמרו על פי דרך הדרש והרמז.

אך על דרך הפשט נראה, כי "למספר בני ישראל" - המשך הוא לתחילת הדברים - שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. כלומר שאל נא את הדורות הראשונים למספר בני ישראל - שאלם למספרם - ויאמרו לך,

בגליון

פרשת האזינו

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

יום הכיפורים

ילך נא ה' בקרבנו..... עמוד 5

לפני ה' תטהרו..... עמוד 7

הקטורת ביום הכפורים לפני ולפנים..... עמוד 9

פרנס השבוע

תשרי תשפ"א

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הדגול מחשובי אברכי קהילתנו מגדולי תומכי מכוננו

הרה"ח רבי שמואל מאיר גוטליב שליט"א

לרגל אירוסו בתו תחי'

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות הצלחה וברכה בכל אשר יפנו

לנחצות ותרומות "פרנס השבוע/ החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל' 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל' 052-7616048

ערכב"ר"ה תשפ"א

בעזרת ה' יתברך

ברכת השנים

בפרוס השנה החדשה הננו לשגר מעומקא דלבא את ברכתנו
לכל ידידנו חברי ותומכי המכון
שיזכו הם וכל משפחתם להיכתב ולהיחתם בספר חיים טובים

לשנה טובה ומבורכת

ובזאת הננו להביע את תודתנו והוקרתנו על עזרתכם ותמיכתכם
במשך השנה שחלפה לבית היוצר של רבינו זצוק"ל
אשר בגינה זכינו להגיע להרחיב את פעילות המכון
לזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל
תעמוד לכם ולמשפחתכם להיכתב ולהיחתם לאלתר לחיים
טובים בספרן של צדיקים גמורים
שנת אושר ונחת תורה וגדולה עושר וכבוד
שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיכם

ימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ברכה עד בלי די
ונזכה כולנו לשנת גאולה וישועה בביאת משיח צדקנו במהרה אמן

בידידות והוקרה

הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

ספרים
למען השנה
סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על חסידות חסידי תורה
ספרים
על חסידים
ספר
הגות ומחשבות
ביאורי סידור
ספר
אמונה ומחוקק
מגאון
תורת הדעת
אמרימים
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מחנכים מכון
סניפים 14 מקומות ביהמה

עמותת חסידות בני ברק
לשכונת סניפווי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספרים בן מלך
בבית המדרש סניפווי רבינו חסידים

מספר התקלה: 054-8422488
כתובת איתר ישראל 1/9
ביתר עילית
עמדת מוכרת לפי סניף 46
לתיחית הארצית
mechonbenmelech@gmail.com

דבר המכון

סיכומה של שנה תורנית פוריה ומבלבלת בפעילות המכון

בעמדתנו על סף שנה חדשה, הננו לסכם את השנה שחלפה בהודאה לה' שלמרות הקשיים הרבים שנערממו בכל סדרי החיים, פעילות העריכה במכון של כתיבי ודברי רבינו לא פסקה ולא שבתה. ולא זו בלבד אלא אף הוספנו מבקרים ועובדים נוספים להגהת הדברים ולעבודה הגדולה של סידור הקטלוג ושיעורי השמע.

תודה לה' בימים אלו יורד לדפוס הכרך הנוסף מסידרת "בן מלך על התורה", במדבר חלק ב' על הפרשיות קרח, חוקת בלק, פינחס, מטות, מסעי. גדושים בביאורים נפלאים בכל חלקי התורה כדרכו של רבינו זצוק"ל. ובעזה"ש"ת יחולק לציבור חברי ומנויי המכון לרגל היארציית השני של רבינו בט"ז מרחשוון תשפ"א.

כמו כן הכרך של "ויקרא חלק ב'" מצוי אף הוא בתנופת עריכה, ובעזה"ש"ת יצא אף הוא לאור בראשית החורף. כך גם נמשכת העבודה על שיעורי רבינו זצ"ל על הש"ס, שנאמרו במסגרות שונות או נכתבו כראשי פרקים, מלאכה כבירה הדורשת מאמצים מיוחדים ועיון מדוקדק.

מלבד זאת נעשית עבודה מקיפה וכבירה בסידור שיעורי השמע, ארגונם וקטלוג מחודש לפי נושאים ורצועות שמע, כהכנה להוצאת קטלוג ערוך ומושלם של כל שיעורי רבינו.

המכון רואה לעצמו את מטרתו בהוצאת תורתו של רבינו בשלימות ובהידור, גם אם לפעמים נגרמים בשל כך עיכובים בהוצאת הספרים, כך לפעמים נמצאים כתיבי יד חדשים או שיעורים שעדיין לא נשמעו, ואף הדברים הערוכים עוברים ביקורת אחר ביקורת, ובלבד שיצא מתחת ידינו דבר שלם ומתוקן.

הלב ממאן להאמין כי זו כבר שנה שניה כאשר רבינו מאיר עיינינו נעדר מאתנו, ורק זאת היא נחמתינו כאשר הותיר אחריו ברכה מרובה את תורתו הערוכה בספרים, מהם אנו נוטלים את דרכי החיים ונפלאות התורה והמה מנטפים לנו נטפי חיזוק אורה ושמחה בתלאות התקופה, מקום לעצמו קובע לו העלון השבועי המעניק לנו את עונג השבת, ואכן מעגלי הצמאים לתורתו של רבינו מתרחבים והולכים מיום עוד ועוד מבקשים ליהנות מאורו הבהיר והביקוש גובר והולך.

אין צריך לומר שכל זה הוא בזכות הגרעין החזק של חברינו התומך בכל עוז ברציפות בקיומו של המכון הממשיך להפיץ ולהוציא לאור את דבריו של רבינו זצוק"ל ומכריז בכל תפוצות ישראל כי עוד תורתו חיה וקיימת.

ומכאן הקריאה לכל החברים ולומדי תורתו, למכון אין כל גב כלכלי, כל כולו נסמך עליכם, אני ואתה, מי שכבר שותף נקרא לו להמשיך ולהגביר חיילים בברכת 'חזק ואמץ', ובמידת האפשר להיות מוסיף והולך על תרומתו הקבועה. אלו הנהנים לאור תורתו, ועדיין אין להם הוראת קבע למכון נקראים להצטרף לעזרת ה' בגבורים, כי הם חיינו ואורך ימינו.

נסיים בברכה למחזיקי התורה, לידידינו פטרוני הספרים והמהדורות, לכלל תומכי ומנויי המכון, כל חברי הקהילה וכל תלמידי רבינו די בכל אתר ואתר, ולכל בית ישראל, ברכת כתיבה וחתימה טובה, שנה טובה ומבורכת, שנת רפואות וישועות וביטול גזירות, שנת גאולה וישועה, ונזכה לאושר ונחת שפע ברכה והצלחה וכל מילי דמיטב.

אופנים, אופן אחד שהקב"ה הקיף וסיבב את עמו בעניי כבוד, או בהר סיני שהקיפן על ידי ההר. ובאופן השני שהקב"ה העמיד את עם ישראל מסיבי לשכינתו, והם סובבים אותו כביכול.

כלומר שהיה כאן שני ביטויי חיבה וקירבה בין הקב"ה לעם ישראל, מצד אחד השכינה היתה מסיבי לישראל, והיו ישראל שרויים ומוקפים בתוך אור השכינה, והיתה השראת השכינה עליהם בחינת 'אור מקיף'. ענני כבוד היא בחינת חיבה וידידות, שהקב"ה מקיף ומחבק את עם ישראל, וכענין הכתוב 'וימינו תחבקני', ואיאת שהוא כנגד סוכות שבו הקב"ה מקיף את עם ישראל במצות סוכה, בצילא דמהימנותא.

ועוד היה בחינה נוספת של חיבה 'יסובבנהו', בכך שישראל היו מקיפים סביב למשכן, בארבע דגלים סביב סביב, והיתה השכינה בתוכם בבחינת 'אור פנימי'. וכן עם ישראל מראים חיבתם להקב"ה שהם כביכול מקיפים ומחבקים אותו.

והנה רש"י כאן מתאר שמה שסיבבן בתחתית ההר וכפה אותו עליהם כגיגית, היה ביטוי חיבה שהקב"ה סיבב אותם והקיפם, אולם בגמרא מתואר כפיית ההר כגיגית כמהלך מחייב של אילוץ לקבל את התורה מתוך הכרח ושעבוד אף נגד רצונם - 'ויצטבו בתחתית ההר' - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא (שבת פח).

והיינו משום שכאן בשירת האיזונו, בא הכתוב לתאר את גודל אהבת הקב"ה לעם ישראל ומה שעשה למענם מרוב חיבתם לפניו. וכל הדברים מתוארים כאן מן המבט של צד החביבות, כי מעמד זה עצמו של עמידת ישראל בתחתית ההר, היה בה גם ביטוי של חיבה ואהבה מאת הקב"ה לעם ישראל, שחשק בהם שהם יהיו עמו המקבלים תורתו, והיה זה בבחינת חיבוק שכביכול מחבק הקב"ה את כנסת ישראל.

וכעין זה מצינו בכתוב בפרשת וזאת הברכה - והם תוכו לרגליך (דברים לג, א). וברש"י - שהרי תוכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגליך בסיני. הרי שגם עם ישראל הראו אז עוצם החיבה והחביבות, שמגודל אהבתם לה' הכניסו עצמם תחת ההר להיכנס תחת שלטון מלכות ה', ולקבל עליהם עול תורתו ומצוותיו, לחסות בצלו של הקב"ה ולהידבק בו.

נחשבים לה' כבנים לאביהם, שהוא אשר חוללנו ובראנו, וכל יסוד קיומנו ותוחלתנו אך ממנו הוא. ואמר - זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, שאל אביך... למספר בני ישראל - שלא נדמה בנפשנו כי מספר בני ישראל היה מאז ומקדם ככוכבי השמים לרוב, אלא ניתן את הדעת על כך שלא בחר ה' בעם קיים ומבוסס, אלא בקומץ אנשים זעום, מספר אפסי, שבאורח טבעי לא היה להם כל דרך להתקיים ולהיות גוי בארץ, הן מחמת מיעוטם והן מחמת קוצר ידם להיבנות בכח עצמם. על כן אנו חבים לו את עצם הווייתנו, שגידלנו וטיפחנו יש מאין, בחינת 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי'.

ומתוך בחינה זו מתאר הכתוב בדרך שירה את ראשית דרכם של ישראל, כמספר אנשים חסרי כל, האבודים במדבר, בתנאים שאינם מאפשרים חיים וקיום - 'מצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישימון יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו, והקב"ה הוא אשר פורש כנפיו עליהם ומצילם, ומספק להם כל מחסורם כאב הדואג לבנו - כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפוש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו. ומכאן התוכחה הגדולה, על הכסילות והחדלון שבנטישת דרך ה', שהוא כהתנערות מלהיות בנים לה' וכעויבת מקור החיים - שיחת לו לא בניו מומם דור עיקש ופתלתול - אשר על כך מוסבת הקריאה: הלה' תגמלו זאת - עם נבל ולא חכם - הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך.

הנה כי כן, מוקד עניינה של פרשה זו, הוא דברי תוכחה וכיבושין על חובתנו להכיר בטובה אשר עשה עמנו ה', שהוא עשנו והוא אשר בראנו לכבודו, בחינת "עם זו יצרתי לי" (ישעיה מג, כא). וזהו טעם ההדגשה הניתנת על מיעוט מספרם של בני ישראל בראשית הווייתם, המציין יותר מכל את גודל היצירה שבעשייתנו לגוי עצום ורב, בהנהגה מיוחדת רצופת ניסים ונפלאות.

ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישימון יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו (לב, ז)

וברש"י - יסובבנהו - שם סיבבם והקיפם בעננים, וסיבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבן בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית. ובהמשך דברי רש"י - יסובבנהו - אשריגון סחור סחור לשכינתיה אהל מועד באמצע, וד' דגלים לד' רוחות.

הנה רש"י מפרש כאן את הפסוק יסובבנהו בשני

מאותו שורש. שכן מצד המבט של פרשת יתרו התורה היא חוב ושעבוד שמוטל עלינו לקיימה, ולכן מצד מבט זה אין הדבר מוגדר כלימוד חכמה אלא כציווי והוראה, שהרי עלינו לשמוע את דבר ה' ולקיים אותו גם כאשר אין הדבר מובן לנו. אולם בפרשת האזינו הפסוק מתאר זאת מצד המבט והסגנון של חביבות שהקב"ה רוצה בכנסת ישראל שיבינו את התורה, וכמו שכתוב 'למדתי אתכם חוקים ומשפטים' שהקב"ה מלמד תורה לעם ישראל, כלומר שניתן לנו כח ובינה ללמדה להבינה ולהשכילה, והקב"ה נתן לנו את התורה גם עבור זאת בכדי שנחכים ונתפקח בה, ושנהיה יודעי דעת עליון וחכמים בחכמת התורה, 'עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'.

ואכן שני פנים היו לענין זה של כפיית ההר, אלא שבספר דברים עוסק בצד זה של החיבה והאהבה. ואילו בפרשת יתרו עוסק במבט שהתורה היא עול ושעבוד שעם ישראל מחוייבים בו. ולכן שם רמזה תורה את בפסוק 'ויתייצבו בתחתית ההר' שהיה הדבר בבחינת אילוץ וכפייה.

ובפסוק זה אנו מוצאים ביטוי נוסף למבט המיוחד של ספר דברים, שנתינת תורה לעם ישראל מתואר במילה 'יבוננהו'. כלומר הקב"ה החכים אותם ונטע בהם בינה, והרי בכל התורה מתוארים החוקים והמשפטים בתורת מצוות והוראות שהקב"ה מצווה אותם, אבל כאן הדבר מתואר שהתורה היא חכמה והקב"ה בא לבונן אותנו להחכימנו מחכמתו הזכה, וההבדל נובע

יום הכיפורים

ילך נא ה' בקרבנו

המצוות, כדכתיב - קדושים תהיו כי קדוש אני (ויקרא יט, ב). ובמדרש שם - פמליא של מלך מה עליה להיות מחקה למלך (ללקו"ש ויקרא יט רמז תרד). כי מציאות רוממה כל כך שהקב"ה יושב בקרבנו, מחייבת קדושה יתירה והנהגה קדושה כראוי לעומדים בקירבת המלך.

וממילא כאשר אין נוהגים בקדושה כמתחייב ממצב קדוש זה, יש בכך זלזול בכבוד ה' אשר קדושתו שורה בקרבנו. ויתירה על כך שעל ידי החטאים באה טומאה עד שאין הקב"ה יכול לשכון במחנה ישראל, ונגרם ריחוק וסילוק השכינה רח"ל, כדכתיב - ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך (דברים טז). החטאים מטמאים את מקדש ה', וכדכתיב - כי מזרעו נתן למולך, למען טמא את מקדשי וגו' (ויקרא כ, ג) כלומר, שהחטאים מטמאים את עם ישראל, ועל ידי העוונות נעשה מסך ומחיצה מבלדת בין ישראל לאביהם שבשמים כדכתיב - כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם וחסאותיכם הסתירו פנים מכם משמוע (ישעיה נט, ב). וכל עוד שהחטא עומד בעינו, מתקיים הריחוק והמחיצה המפסקת, אולם כאשר החטא נמחה על ידי התשובה והכפרה, שוב חוזרים ומתקרבים אל ה' ומתבטל הריחוק והסתר הפנים. וחוזרת ההנהגה וההשגחה בגילוי פנים ביתר תוקף ועוז.

וזהו תמצית עניינו של יום הכיפורים, דכיוון שאנו

השוכן אתם בתוך טומאותם

וכיפר על הקדש מטומאות בני ישראל, ומפשעיהם לכל חטאתם, וכן יעשה לאהל מועד, השוכן אתם בתוך טומאותם (ויקרא כ, טז). מטרת הכפרה ביום הכיפורים מבוארת בכתוב זה, שחובת הכפרה היא משום 'אוהל מועד השוכן אתם בתוך טומאותם' השראת השכינה השוכנת בישראל, מחייבת אותנו לכפר על טומאות חטאינו.

אחד מביטויי מלכות ה' המיוחדת על ישראל, הוא שהקב"ה שוכן בתוך ישראל, ומנהיגם באופן שהוא נמצא ביניהם כמלך היושב בתוך עמו. וזו מדרגה נעלית ביותר שישנה בעם ישראל ורוממות מעלתם, שיש בהם השראת השכינה וה' יושב בקרבם ושוכן אתם בתוך טומאותם. ומעלה נשגבה זו היא עניינו של המקדש, המשכן ובית עולמים, שהקב"ה בחר בישראל ובציון למושב לו. וכדכתיב בתחילת צווי המשכן - ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח). וכן בסיום מצות המשכן - וידעו כי אני ה' אלוקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שם כט, מז). והוא מנהיגם בהנהגה מיוחדת ומגן ושומר עליהם, כדכתיב - כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך, ולתת אויביך לפניך, והיה מחניך קדוש (דברים כג, טו).

ומשום הנהגה מיוחדת זו נתחייבנו בהרבה מן

נמצאים תמיד עם ה' ועומדים לפניו ויש לנו תפקיד כלפיו, והרי יש שנכשלים בחטאים זדונות ושגגות, על כן ציוה עלינו שפעם אחת בשנה נבוא להתכפר לפניו, ומוטל עלינו חוב לשוב בתשובה ולעשות פעולות של פיוס כדי להגיע לידי כך שימחול לנו.

ונבחר תחילת השנה לזה, כי כל שנה הוא תקופה חדשה, אחר שהסתיים השנה הקודמת כשמתחילים להיכנס לתקופה החדשה, מתכוננים ומכינים עצמנו לכך. והרי כל מציאותינו ותפקידנו בעולם הוא להיות עמו של ה' ולעמוד לפניו. ובראשית כל שנה אנו באים להיות עמו ולמלא תפקידנו שנה נוספת, עוד שנה של עבודת את ה', עוד שנה של עמידה לפניו, ולכן כאשר מתחילים את השנה החדשה, מוטל עלינו להיטהר לפניו ולהתפייס עמו כדי שנוכל לקיים תפקידנו.

ויתכן שגם אלמלא מציאות החטאים, הרי עצם ההתחדשות שאנו באים לעמוד לפניו תקופה נוספת, מחייב כפרה והטהרות. שכאשר באים ומתקרבים אל ה' על האדם תחילה להיטהר. וכענין שמצינו בקרבנות של מחוסרי כפרה, דאף שאין בהם חטא, אולם כיון שהיו טמאים ומרוחקים ואסורים לבוא למקדש, אזי עצם הדבר שהם באים לפני ה' מחדש, מחייב הדבר כפרה. אלו העומדים אצלו זה מכבר אין צריכים כפרה בכל עת, אולם לפני שבאים לעמוד לפני ה' צריך להביא כפרה. עצם השנה החדשה מחייבת חטאת, משום שעם ישראל חוזר ובא לפני ה' לתקופה חדשה, עליהם להקדים לכך חטאות של יום הכיפורים.

בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך

והנה אותו המהלך התרחש ביום הכיפורים הראשון בעם ישראל, אחר חטא העגל. שביום הכפורים ירד משה עם הלוחות השניות והיה יום סליחה ומחילה.

וכדאיאת כברייאת דסדר עולם רבה - באותה שעה נתרצה הקב"ה לישראל ואמר למשה לפסול לוחות שניות ולעלות וכו' ירד בעשרה בתשרי והוא היה יום הכפורים, ובישרם שנתרצה לפני המקום שנאמר וסלחת לעונינו ולחטאתינו ונחלתנו, לפיכך נתקיים יום זה חוק וזכרון לדורות שנאמר (ויקרא טז) והיתה זאת לכם לחוקת עולם (סדע"ר פ"ו, מובא ברש"י תענית ל:)

והנה כאשר נעייין בפרשיות של אותו עוון ותפילות משה, הרי לא היתה משמעותה של מחילת העוון רק

עבור ביטול העונש שניחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו. אלא המטרה היתה גם שישונו אליהם כל המעלות והחביבות והרוממות שהיו להם לפני החטא, הלוחות והמשכן והליכת פני ה' לפנייהם, אשר נסתלקו בעקבות החטא, אמנם אחר שביקש משה רחמים עליהם כל אותם ארבעים יום, חזר הכל להיות כבראשונה. (ועיין תוספות יבמות דף עב. ד"ה נזופין היו על מה שאמרו בגמרא 'כל אותן ארבעים שנה נזופין היו' - אמר רבינו יצחק ממעשה מרגלים, ולא כמו שפירש בקונטרס ממעשה העגל, שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי, שאחר כך נעשה משכן והשרה שכנינו ביניהם).

כאשר בעקבות החטא אמר הקב"ה למשה כי שוב לא ילך לפני העם אלא ישלח מלאך לפנייהם, כדכתיב - לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים וגו' ושלחתי לפניך מלאך וגו' כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה עורף אתה (שמות לג, א).

וביקש משה על הדבר הזה ונענה, כמפורש שם - ראה אתה אומר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי וגו' ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך וגו' וראה כי עמך הגוי הזה. ויאמר, פני ילכו והנחתי לך. ויאמר אליו, אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה. ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם (שם לג, ב). ובהמשך הפרשה כרת עמו ברית י"ג מידות של רחמים, מידות רחמים של נשיאת עוון ונקיה. וכרת עמו ברית על כך שילך בקרבם וינהיגם בהנהגה מופלאה של גילוי שכנייה בניסים ונפלאות, כבקשת משה - ילך נא ה' בקרבנו כי עם קשה עורף הוא, וסלחת לעוונינו ולחטאתינו, ונחלתנו (שם לד, ט).

לא זו בלבד שנחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו ואין מכלה אותם מחמת העוון, אלא שעל ידי הסליחה יזכו לכך שה' ילך בקרבם, ונהיה לנחלה לו. וברש"י שם - ונחלתנו - ותתנונו לך לנחלה מיוחדת, זו היא בקשת ונפלינו אני ועמך, שלא תשרה שכניתך על האומות עובדי כוכבים. ומתוך שהוא הולך עמהם זוכים להנהגה נפלאה בניסים ונפלאות, כמו שאמר לו הקב"ה שם - הנה אנוכי כורת ברית נגד כל עמך

1. ועיין מה שכתבו בזה בתוס' שבת פט. ד"ה לוסף, ותוס' ב"ק פב. ד"ה כדי, ושם בשטמ"ק.

אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגויים וגו' (פסוק י).

כלומר שעל ידי הכפרה זכו לחזרת מעלה נשגבה זו שה' משרה שכינתו עליהם ומתגלה עליהם ומדבר עם הנביאים, והרי הוא מנהיג אותם בניסים ונפלאות.

וכן זכו שוב ללוחות הברית, שמשמעות הדבר היא שמכתב אלוקים נמצא בתוכנו ובקרבנו. ויותר מכך נתבאר בחז"ל שמשמעות הלוחות היא שדברי התורה ניתנו לישראל באופן של חקיקה, והיינו שהתורה והמצוות יהיו חקוקים בלבם של ישראל, וכבר נתבאר הדבר בהרחבה (בן מלך-חג השבועות) דזה הוא שאמרו חז"ל - מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישאל (עירוובין נד). דכיון שעצם לבם נוטה לטוב ולמצוות אין זה יכול להשתכח מהם, שיודעים הכל מלבם. וכשחזרו וניתנו להם הלוחות חזרה להם נתינת התורה בפועל בלבם, אף שבלוחות שניות לא חזרה המעלה הנשגבה של דרגת לוחות ראשונות. אולם מאידך זכו בלוחות שניות מבחינה מסויימת לעניינים שלא היו זוכים להם בלוחות ראשונות, והוא בחינת תושבע"פ (ונתבאר הענין בבן מלך שם).

הרי שעל ידי הכפרה של יום הכפורים הראשון, שנמחל החטא, זכינו לכך שהקב"ה מתהלך בקרבנו, ומנהיגנו בהנהגת ניסים ונפלאות, וכן חזרו לנו השראת השכינה והלוחות. ונתחדש אז מעלה נפלאה זו שגם אחר החטא, יש אפשרות לתקן ולהחזיר המצב לכמות שהיה להיטהר ולנקות עצמינו באופן שכל החטא נעלם, עד שהשכינה חוזרת לשכון בקרבנו באהבה וידידות כמקדם.

ובאופן זה הוא ענייניו של יום הכפורים בכל שנה ושנה, שכיון שהקב"ה שוכן בתוכנו, על כן עלינו להיות טהורים וקדושים כדי שתוכל לשרות שכינתו בקרבנו. וזו זכות וחובה שניתנה לנו, שעלינו לעשות עצמינו ראויים להשראת השכינה. והנה לפני שנתגלו מידות הרחמים כאשר ירד ה' בענן והראה דרכי טובו למשה עבדו, לא היה מושג שאחר החטא יש מקום לפיוס ולחזרת הידידות. אולם מאז אותו יום כיפורים בהר סיני, נקבע הנהגה זו לדורות כי ה' הוא רחום וחנון אך אפיים ורב חסד, סולח ומוחל לעוונות עמו ומעביר חטאות יראיו נושא עוון ופשע וחסאה ונקמה.

לפני ה' תטהרו

ועיין במשנה ברורה - וצריך כל יחיד לומר עשר וידויים ביוה"כ לפחות, ד' בארבע תפלות, וד' בחזרת הש"ץ, ושתי פעמים אחד במנחה [ערב יוה"כ], ואחד במעריב, כנגד עשר פעמים שהיה כהן גדול מזכיר את השם ביוה"כ (סימן תרכ"ב). והוא מדברי הטור בסימן זה, ועיי"ש בטור שהביא מנהגים נוספים במנין העשרה וידויים.

היינו כאמור שכל דבר שהוא מעיקרי עבודת היום שנויין אותו עשרה פעמים, והוודוי הוא הרי עיקר מצות היום שחייבים לשוב בתשובה ולהיטהר לפני ה' מכל חטאתינו, ולכן תיקנו עשרה וידויים.

ועיין בשער הציון שם שכתב - ומה שאומר במעריב עוד פעם אחת בתוך סליחות, לא חשיב, דלא חשיב אלא מה שאומרים בתפילה. ולפי דבריו, יש בזה טעם נוסף למה שמתוודים במנחה ערב יוה"כ, כדי שיהיו עשרה וידויים. שהרי מה שמתוודים בערבית אינו נחשב כיון שאינו נאמר בתוך התפילה.

עבודת יום הכיפורים - 'לפני ה'

בגמרא - תנו רבנן, עשר פעמים מזכיר כהן גדול את השם בו ביום, שלשה בוידוי ראשון, ושלשה בוידוי שני, ושלשה בשעיר המשתלח, ואחד בגורלות (יזמא לט: וירושלמי יזמא פ"ג ה"ז).

משמע שהזכרת השם הוא מעיקרי עבודת היום, ומשום כך חוזרים ושונים אותו עשר פעמים, וכענין דמצינו בר"ה שאין פוחתין מעשרה מלכיות מעשרה זכרונות ועשרה שופרות. משום ששלשה דברים אלו הם עיקר עבודת היום בר"ה.

והנה עבודת היום המפורשת בתורה הוא הוידוי והחטאת, ונראה דהזכרת 'שם המפורש' הוא משום דכתיב - לפני ה' תטהרו, וככל שהוא בשם המפורש הוא יותר בחינת לפני ה', ושלימות הוידוי כשהוא נאמר לפני ה', ולכן מזכיר את השם עשר פעמים בוידוי ובגורל.

בפישוט ידים ורגליים ומבקשים מחילת עוונות, וכענין שנאמר במשה רבינו ע"ה כאשר ביקש לכפר על חטאת עם ישראל - ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי וגו' (דברים ט, כה). ועיין בטור או"ח סימן קלא דמהאי קרא הוא מקור הדין דנפילת אפיים אחר תפילה.

ועיין במה שכתב רש"י שהיו מתוודים בעת ההשתחויה בבית המקדש שפירש על דברי הגמרא - עומדים צפופים ומשתחויים רווחים - וכשמשתחויים ונופלים נעשה להם נס, והמקום מרחיב עד שיש ביניהן ארבע אמות, שלא ישמע איש וידוי של חברו, שלא יכלם (רש"י יומא דף כא). הרי מפורש להדיא שבשעת השתחוואה היו מתוודים.

והטעם, משום שבקשה זו על מחילת עוונות, היא בקשה הבאה מעומק הלב ומתוך ביטול גמור ומסירות נפש. כאדם הבא לפני המלך ומשתחוה לפניו ומבקש בכל מאודו ובכל נפשו, כי הוא מוכרח שהמלך ימלא בקשתו ואם לא למה לו חיים, והרי הוא נכון למסור עצמו למיתה למען זה כי אין לו חפץ בחיים כי אם כשימחלו עוונותיו. וכמו שאומרים בשיר המעלות ממעמקים (תהילים קל), 'נפשי לה' משומרים לבוקר'. וכן במזמור 'אליך ה' נפשי אשא' (מזמור כה) שעל פי הזוהר הוא המזמור שצריך לאמרו בעת נפילת אפיים אחר התפילה, ותוכן המזמור הוא על מחילת חטאים - חטאות נעורי ופשעי אל תזכר, וגו'. למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא, וגו'.

נפילת אפים אחר התפילה

ומצינו שעניינו של נפילת אפיים אחר התפילה, הוא בקשת כפרה ומחילת עוונות, הן במזמור הנזכר 'אליך ה' נפשי אשא', ואף למנהג שנהגו לומר ה' אל באפך תוכיחני' (תהילים ח) פותחים לפני כן בתחינה מענין וידוי מחילת עוונות - רחום וחנן חטאתי לפניך וכו'.

ולכן ביום הכיפורים שהוא יום בקשת סליחה ומחילה, משתחויים ונופלים על פניהם, ומבטאים בזה הכנעה וביטול גמור, ומסירות נפש עבור בקשת הסליחה והמחילה.

ובזה דומה ענין יום הכפורים לענינו של נפילת אפיים, שזמנו הוא אחר התפילה. וכן אחר הסליחות בחודש אלול ובעש"ת, ואחר ראש השנה שהוא יום התפילה הגדול ועבודת ה' מלכיות וזכרונות ושופרות, ואחר כל זה, בא יום הכיפורים שהוא נפילת אפיים

ולפי דברינו מבואר הדבר היטב, דמכיוון שכל עניינו של הזכרת השם המפורש בווידי הוא כדי שיהיה הוידוי לפני ה', לכן גם תיקנו שיהיו עשרה הוידויים בעת התפילה, שאז נחשב גם כן כוידוי לפני ה', שהרי התפילה היא עמידה לפני ה', וכדכתיב גבי תפילת אברהם אבינו - ואברהם עוודו עומד לפני ה'. וכדאיאת - המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו (סנהדרין כב). וכן נפסק בשו"ע - המתפלל יחשוב כאילו שכינה כנגדו (או"ח סימן צח סעיף א).

ונראה הטעם בזה דבעינן שיהיה הוידוי לפני ה' ודווקא בשם המפורש, דהיינו כעין שמצינו שביום הכיפורים נכנסים לרצות את דמי החטאות לפני ה' בקודש הקדשים לפני ולפנים, כי כך הוא סדר בקשת ריצוי וכפרה גדולה שצריכים לבוא עד לפני ה'.

שבשעה שבאים לבקש כפרה על ריבוי חטאים, אזי סדר הבקשה הוא לבוא לפני ה' ממש, שנגשים עד אל פני המלך ומחלים את פניו בבקשת ריצוי ופיוס. ובמיוחד כפרה גדולה זו שבאים לכפר על כל חטאי עם ישראל, על הזדונות והשגגות הקלות והחמורות שעברו במשך כל השנה כולה, על כן צריך לבוא להתחנן אל פני המלך בקירוב מקום להתרצות לפניו. ורק באופן זה משיגים כפרה גדולה זו. וכדכתיב - שובה ישראל עד ה' אלוקיך (הושע יד, ב). וגם עתה נאום ה' שובו עדי בכל לבבכם ו בצום ובבכי ובנספד (יואל ב, יב).

כורעים ומשתחויים ונופלים על פניהם

בכל הזכרת שם המפורש היה גם כריעה והשתחוואה של הכהנים והעם העומדים בעזרה, ואם כן הרי היו עשר השתחוואות ביום הכיפורים. ובפשטות ההשתחוואה נובעת מטעם מצב הקירבה לפני ה', שבכל עת כאשר באים לפני ה' מתחייבים בהשתחוואה, וכמו שמצינו במצות ראייה ברגלים שבאים לפני ה' בהשתחוואה, כפי שקבעו בתפילה - ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות, וכן - ושם נעלה ונראה ונשתחוה. וכדכתיב - רוממו ה' אלוקיני והשתחוה להדום רגליו (תהילים צט), דכבוד ה' מחייב השתחוואה לפניו שמשמעותה היא הכנעה והתמסרות גמורה, כאומר למלך שלך אני, עפר אני תחת כפות רגליך. וכן מצינו בסדר עבודת בית המקדש במסכת תמיד, שעל כל כניסה לקודש היתה השתחוואה.

אכן נראה שההשתחוואות ביום הכפורים במקדש וכן בזמן הזה, הוא גם מצד עצם עניינו של עבודת היום. דכשבים לפניו להתכפר נופלים על פניהם

הגדול, השתחוואה בפישוט ידים ורגלים ומסירות נפש לפני ה', לבקש מלפניו שיתרצה לנו.

ועיין רמב"ם - מנהג פשוט בכל ישראל שאין נפילת אפים בשבתות ובמועדים ולא בראש השנה וכו', וביום הכיפורים בלבד נופלים על פניהם בכל תפלה ותפלה, מפני שהוא יום תחנה ובקשה ותענית (הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ה הט"ו).

[ועיין בבית יוסף (סי' קלא) שהביא דברי הזוה"ק על נפילת אפיים שעניינו מסירת נפש, ומכפר אפילו על חטאים שאין מתכפרים אלא במיתה - רבי שמעון פתח לדוד אליך ה' נפשי אשא אלקי בך בטחתי וגו'. כדן בעי ליה לבר נש לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותא דעמידה כאלו אתפטר מן עלמא, דהא אתפרש מן אילנא דחיי, וכו' ויחזי בר נש גרמיה כאילו פטיר מן עלמא וכו' ותקונא דא בעי ככוונא דלבא וכדן קב"ה מרחם עלוי ומכפר ליה לחוביה. זכאה הוא בר נש דיידע למפתוי ליה ולמפלח למאריה ברעותא ובכוונא דלבא וכו' (זוהר ח"ג דף קכ:)].

וביאור הדבר שאין בקשת כפרה ומחילה כשאר בקשות, שהאדם ניגש ועומד לפני ה' ומבקש כל רצונו. כי אחר שחטא ובגד במלכו והלך מעם פניו, אזי עתה כאשר רוצה לחזור ולהיות לפניו, אין החוטא

מעז לעמוד ולבקש מאתו באופן רגיל, שתחילה צריך לבקש על עצם העמידה לפניו, שהחוטא והמורד אינו רשאי כלל לדבר לפני המלך, וכדכתיב 'כי אם עונותיכם היו מבדילים', אלא נופל לפניו בהכנעה ובבושת פנים ומשתטח ארצה בבקשה שיאזין לדברו וישמע קולו, ומבקש באופן של כלות הנפש שמתבטל ומתמסר ומכניע עצמו לגמרי לפני ה', שכל רצונו אינו אלא לבוא ולחזור להיות לפני ה', ותולה כל חייו בבקשתו, כלומר שבקשתו זו נוגעת לו עד עצם נפשו, ורק באופן זה שייך להתפייס ולהתרצות ולבקש מחילה על החטא.

וכמו שנתבאר במקומו שהוא גם עניינו של התענית ביום הכיפורים, שאינו אוכל ואינו שותה, כיון שאינו רוצה מאומה מלבד המחילה וריצוי פני ה'.

הרי שני ענייני עבודה מיוחדים שישנם רק ביום הכפורים נובעים מכך שבאים לבקש ריצוי וכפרה. א. שבאים לפני ה' בשם המפורש ובכניסה לפני ולפנים. ב. ההשתחוואה והנפילה לפניו בפישוט ידים ורגלים בביטול והכנעה והתמסרות גמורה.

ובזה מבואר מה שיש ביום הכפורים עשר פעמים 'הזכרת השם', ועשר 'השתחוואות'. וכן עשר 'וידיים'. והיינו דמכיוון ששלושה עניינים אלו הם מרכז ועיקר עבודת היום, לכן שונים כל אחד מהם עשרה פעמים.

הקטורת ביום הכפורים לפני ולפנים

דסדר זה הוא חוקת עולם וחוב לעשות כן בכל יום הכפורים.

והביאור בזה הוא שקודש הקדשים הוא מקום ה', יושב הכרובים, וכדכתיב - ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות וגו' (שמות כה, כב). ובבוא משה אל אוהל מועד לדבר אתו, וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת, אשר על ארון העדות מבין שני הכרובים וידבר אליו (במדבר ז, ט).

ומצד קדושת מקום השכינה, הרי זה לזולל בכבוד המקום כאשר נכנסים שם בלא צורך, רק בזאת יבוא אהרן אל הקודש מבית לפרוכת, בפר בן בקר וכו' - כלומר לצורך הכפרה והעבודה. והנה בגמרא (מנחות כז:) ילפינן מהאי קרא גם איסור ביאה ריקנית לקודש [היכל] בלא צורך עבודה. [אלא שאין עונש מיתה רק

בזאת יבוא אהרן אל הקודש

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך, ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת, אל פני הכפורת אשר על הארון, ולא ימות, כי בענן אראה על הכפורת. בזאת יבוא אהרן אל הקודש, בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה (ויקרא טז, ב).

פשטות הכתובים אינו מתחיל בענין יום הכפורים, אלא עוסק בכניסת אהרן לקודש הקדשים, שאינו נכנס אלא בסדר הזה, וכבר הבאנו במקו"א מה שמביא הרש"ש (יומא ב:) מדברי המדרש (ויק"ר כא, ו, ועיי"ש מה שהביא בזה בשם הגר"א) שאהרן היה יכול להכנס בסדר הזה בכל עת ולא רק ביום הכיפורים. ונראה הכוונה דהיינו כאשר ראה צורך לכפר על ישראל ולהביא דם כפרתם אל הקודש פנימה. ורק בסוף הפרשה מבואר

העדות ולא ימות (פסוק יג). ולא נזכר ענן בקטורת רק בפרשה זו, אך בשאר פרשיות הקטורת שבתורה לא נזכר כלל שיש ענן בקטורת.

ואכן רק בקטורת זו של יום הכיפורים מצינו דין מיוחד של 'וכסה ענן הקטורת', וכדאיאתא במשנה (יומא נב): **צבר את הקטורת ע"ג גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן ועיין בהגהות חשק שלמה שם דנכתב כל זה במשנה, משום דדינא הוא שהכהן מחוייב להמתין עד שיתמלא כל הבית עשן, והיינו מדכתיב 'וכסה ענן הקטורת' ורק אחר כך 'ולקח מדם הפר'. וכן נראה מדברי הרמב"ם - **צובר את הקטורת על גבי הגחלים בידו לפניו במחתה כדי שתהיה הקטורת קרוב לארון וכו' וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן ויצא** (הלכות יוה"כ פ"ד ה"א). ומשמע מלשונו שהיא מהלכות העבודה שדינו להמתין עד שיתמלא הבית עשן. וכן נקט בהגהות מים חיים (ספר הליקוטס על הרמב"ם יוה"כ פ"ד סוף ה"ה)**

[ועיין בחידושי הגר"ז הלוי מכתבים עמוד עז שכתב דכיון שהעשן הוא מחובת העבודה עצמה לכן הכהן צריך לעמוד עד גמר העבודה, ושאינו משאר קטורת של כל ימות השנה, שאין חובת עבודתו רק עד שתעלה תמרתו].

והביאור בזה נראה, דכיסוי ענן זה הוא בבחינת 'ויסתר משה פניו', דיש לנהוג ביראת הכבוד שלא להסתכל בפני השכינה, וכשנכנסים לקירבת ה' הגישה צריכה להיות באופן של הסתרה. והינו מה שהתורה ציוותה על כך בלשון זה 'כי בענן אראה על הכפורת', דמשום הראותו על הכפורת חל חיוב זה לבוא לפניו בענן.

והנה גם בקטורת של כל ימות השנה בעינן שיתן מעלה עשן, כדילפינן לה בגמרא (יומא נג). מדכתיב גבי יום הכפורים 'ענן הקטורת', אלא שדין זה נאמר להדיא רק בקטורת של פנים, ביום הכפורים, משום דכאשר נכנס למקום הכרובים מתחייב להסתיר פני השכינה, אבל קטורת של כל ימות השנה, לא נאמרה בו להדיא המצוה של 'ענן', כי בהיכל יש כיסוי של פני השכינה של הפרוכת, אלא שבכל זאת ילפינן דנצרך גם בהיכל לאשוויי 'ענן', דגם בו יש מקצת גילוי שכינה. [ועיין בספר משך חכמה (שמות ל, לד) שכתב - ובקטורת שהקטיר משה בז' ימי המלואים לא היה מעלה עשן, שעדיין לא נראה הכבוד על הכפורת, שבכל יום הקימו ופרקו. והיינו כמו שנתבאר כאן].

שנכנס אל מבית לפרוכת, וכן פסק הרמב"ם הלכות ביאת מקדש פ"ב ה"ב וה"ד]. ומזה מוכח שגדר האיסור האמור בפסוק זה הוא מצד ביאה ריקנית, כלומר שהנכנס לקה"ק בלא סדר זה, גדר האיסור הוא כביאה ריקנית.

ואך כאשר נצרכים לכפרה כללית על עם ישראל, שאז נדרש לצורך הכפרה שיקריבו הדם לפני ולפנים, ממילא אין זה ביאה ריקנית, שאין זה ביאה לחינם, שאי אפשר לעבודה זו רק בקודש הקדשים.

והיינו שכיון שהוא עבודה לצורך כפרה כללית על כל חטאותיהם של עם ישראל, על כן צריך לבוא להתחנן אל פני המלך בקירבה לרצות לפניו ולבוא עם כפרת הדמים עד אליו בקירוב מקום. כי ממרחק אין ניתן להשיג בקשה גדולה כזו, ורק באופן זה משיגים כפרה גדולה זו. וכאדם הבא לבקש מחילה מאת המלך שעליו לבוא עד המלך ממש ולבקש ולהתחנן לו. וכדכתיב - **שובה ישראל עד ה' אלוקיך** (הושע יד, ב). **וגם עתה נאום ה' שובו עדי בכל לבבכם ובצום ובכבי ובמספד** (יואל ב, יב). ולשם כך נכנס בהזאות של הפר והשעיר לפני ולפנים. [ועיין מה שנתבאר בזה לעיל במאמר 'לפני ה' תטהרו'].

כי בענן אראה על הכפורת

מן העבודות המרכזיות של יום הכיפורים הוא הקטורת בקודש הקדשים, ויש בו גם הלכה מיוחדת בדין הקטורת דבעינן שתהיה קטורת סמים דקה. והנה בפשטות הפרשה נראה לכאורה שאין עבודה זו מטרה כלשעצמה, אלא עיקר כניסת הכהן גדול הוא עבור עבודת ריצוי דמי הפר והשעיר. אלא שעצם הכניסה לפני ולפנים מחייבת להביא קטורת.

כי הנה בפסוק - **כי בענן אראה על הכפורת** (ויקרא טז, ב). כתב רש"י - **כי בענן אראה - כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני, ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבוא, וזה פשוטו. ומדרשו, לא יבוא כי אם בענן הקטורת ביוה"כ.**

ובאבן עזרא כתב שלפי פשוטו הוא ענן הקטורת - **כי בענן - הטעם שלא יכנס כי אם בקטורת שיעשה ענן, ולא יראה הכבוד פן ימות. והנה טעמו לא אהיה נראה אליו כי אם בענן.**

והנה לפי דברי האבן עזרא הקטורת הוא כדי להסתיר הכבוד, וכדבריו משמע מדכתיב בהמשך הפרשה - **וכסה ענן הקטורת את הכפורת אשר על**

מצות הקטורת על פי פשוטו

אולם בפשטות נראה שאין חובת ההקטרה לפני ולפנים משום כיסוי והסתרת פנים, אלא הוא מצד עצם הביאה לקודש הקדשים.

[וקרא ד'כי בענן אראה על הכפורת', כבר כתב רש"י שעל פי פשוטו הוא מתפרש - 'כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני'].

ועיין בספר 'בן מלך' מצוות התמידיות שבמקדש (מאמר הקטורת) שנתבאר בארוכה דשני פרשיות נאמרו במצות הקטורת, האחת מדין מצוות הבית שהוא מכבוד בית ה' ושלימות מעלתו שנכבדו בהקטרת קטורת. והשנית הוא חובת עבודה שאנו עושים לכבוד ה' לרגל הופעתו בתוכינו. ונראה שבקטורת של יום הכיפורים גם כן איתא לשני גדרים אלו.

כלומר שבעקבות ביאת הכהן וכניסתו לבית קדשי הקדשים, מתחייב מזה שבכניסה זו יביא קטורת לכבוד הבית. ואמנם עיקר הכניסה הוא לצורך הזאת דם הפר והשעיר, וכן משמע ממה שהקטורת באה משולבת בתוככי העבודות של הפר והשעיר אחר שחיתת הפר לפני ההזאות, שמזה משמע שמטרת הכניסה היא בשביל ריצוי דם החטאות הפנימיות. אך העלאת הקטורת היא דבר המתחייב כתוצאה מן הכניסה לקודש הקדשים, שכיון שנכנס למקום עבודה חדש, הרי הוא מתחייב להביא קטורת.

ועיין שם שלפי גדר זה שישנו במצות הקטורת, שהוא מדיני כבוד הבית, ביארנו שם בזה מה שנכתב בתורה פרשת 'מזבח מקטר קטורת' אחר כל מצות בנין המשכן וכליו, ואחר מצות חינוכו ומצות התמיד, בסוף פרשת תצוה. כי כל עיקר חיוב מצוה זו של הקטרת קטורת הוא רק אחר שיש בית לה', אזי מכבוד המקום הוא שיהיה בו הקטרת קטורת.

כלומר דמצד שיש כאן בית ה' יש חובת הבאת קטורת, והוא ביטוי של כבוד למקום קדשו ית"ש, שיהיה ביתו מתנהג בגינוני מלכות, שבכל מקום שהוא נמצא יש בו קטורת וריח ניחוח לפניו.

אכן אין החוב אלא כאשר יש כניסה למקום זה של ה', וכמו דמצינו בקטורת שבכל יום, שהוא נגרר אחר הטבת הנרות והדלקת הנרות כדכתיב - והקטיר עליו אהרן קטורת סמים בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. ובהעלות אהרן את הנרות בין הערביים יקטירנה וגו' (שמות ל, ז). שמאחר שנכנס הכהן להיטיב

את הנרות ולהדליק את הנרות, גם כן מתחייב להקטיר קטורת. וכמו כן ביוהכ"פ כאשר נכנס למקום חדש, לקודש הקדשים, מחייב הדבר קטורת מיוחדת למקום זה.

וכבר מצינו שאין קודש הקדשים נחשב מקום אחד עם הקודש, דלענין הפרשת כהן גדול שבעת ימים אמרו בגמרא דילפינן עבודת יום הכפורים משבעת ימי המילואים משום דהוי יום הכפורים 'תחילת עבודה במקום', דנין עבודה תחילה במקום נחשב מקום (שם ג:), דהיינו שקודש הקדשים נחשב מקום חדש ומיוחד שעדיין לא היה בו עבודה. ומאותו הטעם גם כלפי קטורת אין מועלת לו הקטורת של הבית החיצון.

וכמו כן יש בקטורת של יוהכ"פ גם מצד חובת עבודה לפני ה', משום שבא הכהן הגדול לעמוד לפני שכינתו, דכאשר באים בעמידה לפני ה' בגילוי הופעת שכינתו, הרי מצב זה מחייב לבוא בו לפניו בעבודה מיוחדת לבטא כבודו וקדושתו, והיינו ע"י הקטרת קטורת.

ועיין שם בספר בן מלך שביארנו דשאני עבודת הקטורת מהקרבת הקרבנות, דקרבות מצינו שהם קרבים בכל מקום ואפילו בבמה בשעת היתר הבמות. אבל הקטורת הוא רק לפני ה' שלרגל הופעתו ראוי להביא לפניו קטורת.

וכן ביארנו במקו"א בטעותם של נדב ואביהוא, שמשום גילוי שכינה שהיה אז כדכתיב - ותצא אש מלפני ה' ותאכל את החלבים וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם, היה נראה להם שראוי בשעה זו להביא קטורת לפניו. ובאמת צדקו בסברתם אלא שנתקיימה מצות קטורת זו בקרבן הנשיאים כף אחת מלאה קטורת, שכיון שנתחדש אז חנוכת המזבח החיצון, היה הוראת שעה שהקטורת תבוא על המזבח החיצון. וכן ביארנו בזה מה שמצינו בקורח שאמר להם משה להקטיר קטורת בלשון זה 'היו לפני ה' מחר', שהעמידה לפני ה' הוא על ידי הקטורת.

ובדברינו האמורים נמצא שהקטורת בבית קדשי הקדשים ביום הכיפורים, מתחייב מצד שני העניינים. גם מצד כבוד הבית, דמאחר שקודש הקדשים הוא בית בפני עצמו, לכן מאחר שנוקמים ליכנס אליו מחייב הדבר להקטיר בו הקטרה מיוחדת שגם במקום זה יהיה בו הקטרה. וכמו כן גם באה הקטורת ביוהכ"פ מצד חובת העבודה לפני ה', דמאחר שיש עתה עמידה

בדרגה יותר רמה ובא הכהן לעמוד לפניו ית' בהופעה יותר גלויה לפני ולפנים על פני הכפורת, אזי מתחייבת קטורת מיוחדת לרגל התגלות נשגבה זו.

הקטורת ביוה"כ לכפרה

אמנם מצינו שהקטורת ביוה"כ באה למטרת כפרה, ועל ידי קטורת זו לפני ולפנים זוכים לכפרה מיוחדת של יום הכפורים.

[וכעין שמצינו באהרן שעצר את המגיפה על ידי הקטורת. כי קטורת מרצה בשעת חרון אף, כי בקטורת כתיב 'שימו קטורה באפך', ולכן יש בו ריצוי של חרון אף. ולכן ביום הכפורים שבאים לכפר חרון ולהעביר חמה ורוגז של החטאים, יש בו קטורת מיוחדת לפני ולפנים].

וכדאיאתא בגמרא - אמר רבא וכן אמר רבי יצחק בר אבדימי וכן אמר רבי אלעזר, אמר קרא וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, איזהו כפרה ששזה לו ולביתו ולאחיו והכהנים ולכל קהל ישראל, הוי אמר זה הקטרת הקטורת. וקטורת מכפרת, אין דהא תני רבי חנניא למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם, ותנא דבי רבי ישמעאל, על מה

קטורת מכפרת על לשון הרע יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי (יומא מד.). וברש"י - על לשון הרע - כי ההיא דקרח לשון הרע הוה, דכתיב (במדבר ז) אתם המיתים את עם ה' וסתם לשון הרע בחשאי הוא.

ובמדורש - בשעה שהיה כה"ג נוטל את הקטורת באותה מחתה ביום הכפורים ונכנס לפני ולפנים בבית קודש הקדשים שכן כתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש, מה כתיב שם ונתן את הקטורת על האש לפני ה' וכסה ענן הקטורת, מהו וכסה לשון מחילה הוא, כענין שנאמר (תהלים פה) כסית כל חטאתם סלה, וכשהיה ענן הקטורת מתמר ועולה ופונה למעלה ונעשה כאשכול היה יודע שנתכפרו עונות ישראל שנאמר 'אשכול הכופר דודי לי וכו', כיון שהיה יוצא היתה שמחה גדולה בישראל שנתקבל ברצון (תנחומא תצוה אות טו).

ונמצא שיש בקטורת של יום הכיפורים לפני ולפנים שלש עניינים.

משום כבוד השכינה להסתיר מפני הכהן מקום התגלותה.

מצד כבוד הבית שנכנס למקום עבודה חדש, או משום שבא לעמוד לפני ה' בעמידה מחודשת בדרגה נעלית.

כדי להביא לידי כפרה גדולה בכוחה המיוחד של הקטורת לפני ולפנים.

התודה והברכה ל'ידינו הכבדים' מתומכי מכונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב ל'ידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהלתנו
הר"ר **מרדכי פרידמן** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ברכת מזל טוב ורוב נחת
שלוחה מאתנו מקרב לב למעלת כבוד האי גברא רבה ויקיורא,
מחשובי אברכי קהלתנו, איש חמודות ורב תבונות, מתומכי מכונו
הר"ר **אליהו רובין** שליט"א
שתרם חלק מהוצאת הגיליון
לרגל הולדת התאומים הבן והבת
יהי רצון שיוכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל
צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החזקת והעמדת
התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא
ה' כל שאלות לבכם לטובה ולברכה אמן
המברכים
הנהלת המכון

עץ חיים היא למחזיקים בה
הוצאות הדפסת גיליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידינו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכונו
הרה"ח ר' **מרדכי יהודה הרצל** שליט"א
לעילוי נשמת אביו הרה"ח ר' **מיכאל פנחס לייביש**
בן ר' **נפתלי צבי הרצל** זצ"ל
נלב"ע ד' תשרי
ת.נ.צ.ב.ה
זכות הפצת אור תורתו ובהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות
למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

בשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354
ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא
שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה
מכון כתיב בן מלך
ההנהלה

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com